

Autor: Kirke Niinmets
Kool: Hugo Treffneri Gümnaasium
Klass: 12
E-mail: kirkeniine@gmail.com
Telefon: 55 60 1447

Juhendaja: Monika Piirimäe
E-mail: monika.piirimae@htg.tartu.ee

Teater, palun midagi koledat!

Oktoobri rohekaskollast sügispäeva ehtis Vanemuise väikeses majas etendunud Puccini ooper „Madame Butterfly”. Ooper suutis maalida kirkamaid värvitoone oma muinasjutulisuse, eksootilisuse ning traagikaga.

2020. aasta sügisel verivärkselt Vanemuise sümfooniaorkestri dirigendipulti astunud Risto Joost juhatas orkestrit täie hooga. Orkestrandid mängisid uue hingamisega. Oli tunda pillimängijate valvsamaid pilke ning kõrgendatud tähelepanu. Võrreldes Paul Mägi ajaga polnud kuulda erakordset arenguhüpet, kuid usun, et noor dirigent tekitab muusikutes suuremat motivatsioonitaset. Eriti jäi meelde fagoti puhas artikulatsioon, mis mõjus efektselt ja professionaalselt. Ainus miinus orkestri kohta tuleneb proovist. Mul oli hea võimalus kuulata ühte „Madame Butterfly” proovi. Seal täheldasin kurba tõsiasi, et viimaste ridade tromboonimängijad kiiksid mittemängimise ajal telefoni. Arvan, et see on äärmiselt lugupidamatu dirigendi ning teiste mängijate suhtes. Puccini pole süüdi, et tema muusikalised mõtted ei sisalda pikki tromboonisoolosid.

Ooperi libreto on ajastutruu. Ooperilaulja Karmen Puis (Suzuki) seletas ooperi sisu juba proovis lahti. Seega ei kohutanud mind Butterfly (Sigrid Mutso) enesetapp. Ühelt poolt oli isegi põnev jälgida Butterfly enesetapuni viivat protsessi. Mind pani aga imestama Butterfly enesetapu põhjus. Tundelisus on romantismile kohane, kuid kas on mõtet raisata oma nooruspõlve truudusetu mehe seltsis? Minu arvates ei pingutanud Pinkerton (Juhan Tralla) Butterfly jaoks piisavalt. Pinkerton pidi ainult abieluettepaneku tegema ning nägema oma kindralikuues väärikas välja. Kuhu jäi esimene häbelik tutvumine ja laevaga sõitmise kutse? Magamistoastseen Butterfly ja Pinkertoni duetiga oli grandioosne, *forte*’t oli ohtralt ning selline häälte tugevus mõjus üldpildina ülepakutult. Mind oleks rohkem köitnud vaiksema helilaadiga armastusavaldus. Igatsesin *pianissimo*’t ning rahulikku kõneviisi. Paraku ooperis lauldakse ning libretos tuli romantismiajastu tugevate tunnete rõhutamine sellegipoolest kenasti välja.

Ooperilauljatele tuleks õpetada lavalist kõndimist. Kõige paremini sai lavalise liikumisega hakkama Suzuki (Karmen Puis). Tema kõnnak oli jaapanipärane – üle kanna, läbitunnetatud pehme üleminek teisele jalale. Koorilauljad tammusid kohmakalt ning igaüks erimoodi. Samuti ei näinud naiskoori visuaalne seismine professionaalne välja, kuna pikad lauljad paistsid lühematest rohkem esile. Koos kobaras lauldes polnud pikkuste proportsioonid paigas ning see tekitas ebakõla. Jaapanlannast tantsija tantsusamm oli õhuline ning sobis ooperisse valatult. Tänu globaalsele maailmale saab jaapanlanna tantsida Eesti teatris kui lumehelbeke. Arvan, et on hea mõte, kui ta annaks ooperilauljatele järgmisteks etendusteks tantsutunde. Laval on iga samm esinemine, seega tuleks lavalist kõndimist harjutada sama palju kui laulmist ning näitlemist.

Puccini ooper „Madame Butterfly” oli tervikuna liiga ilus, et olla tõsi. Ilu tähendab minu jaoks tõe otsingut, kus eesmärgile lähenetakse originaalselt. Teater peaks olema koht, kus katsetatakse uusi ideid ning leitakse vanadest teostest iva, mis on seotud tänapäevaga. Lavastaja Robert Annus oli valinud turvalise ja klassikalise lavastuse stiili, mis oli rännak mööda kergemat vastupanu teed. Ma ei suutnud leida paralleele tänapäeva probleemidega ning see jättis õhku küsitavuse, et missugust sõnumit tahtis Annus lavastusega edasi anda. Etenduse vältel karjus minus soov näha midagi koledat ja šokeerivat. Tundsin, et maailm väljaspool teatriseinu pole nii lilleline ja laitmatult puhas, nagu lavastuses oli jaapanipäraste kirsiõite dekoratsioonide ning laitmatult korralike kostüümidega näidatud. Kole ja šokeeriv lavaline kujundus, libreto oleksid lavastuse muutnud usutavamaks tänapäevaga. Vaadates Musta Kasti etendust „Evolutsiooni revolutsioon” sai näha lavastaja Birgit Landbergi mõtete katsetusi, kus oli kasutatud inimeste koledaid ja šokeerivaid külgi. Tulemus oli see, et sain samastuda ja tundsin ennast lavastusse kaasatuna. Vanemuise etendust jälgides tundsin end pelgalt pealtvaatajana, kes pidi aru saama näilisest perfektsusest, kuid sai petta, kuna ideaali ei eksisteeri tänases maailmas.

Vanemuise väikeses majas muutusid sügislehed lõheroosaks, virsikuoranžiks ja marmorvalgeks. Muinasjutuline õhkkond viis mind Jaapani kirsiäedadesse, suurtesse unistustesse ning armuvalu keeristesse. Järgmistel kordadel olen aga nõus seiklema sopastes mülgastes, mustades kromaatilistes käikudes ja häälestamata pillide virvarris.